

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA WOKÓŁ MYŚLI PEDAGOGICZNEJ JANA WŁADYSŁAWA DAWIDA I POZYTYWIZMU WARSZAWSKIEGO, WARSZAWA, 9 CZERWCA 2014 ROKU

W setną rocznicę śmierci Jana Władysława Dawida Katedra Historii Wychowania Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie (APS) zorganizowała spotkanie naukowe poświęcone jego osobie.

Konferencja odbyła się dzięki inicjatywie prof. dr hab. Hanny Markiewiczowej i była okazją do wymiany myśli wybitnych historyków wychowania oraz osób, którym bliska jest postać J. W. Dawida. Obrady planarne pod przewodnictwem prof. dr hab. Krystyny Wróbel-Lipowej z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej rozpoczęła prof. dr hab. Hanna Markiewiczowa, nawiązując do rocznicy śmierci warszawskiego pozytywisty. Powitała gości, wśród których dominowali eksperci z zakresu dziejów wychowania przełomu XIX i XX wieku.

Pierwszym prelegentem był prof. zw. dr hab. Karol Poznański, reprezentujący gospodarzy symposium. W swoim referacie *Od Aleksandra Świętochowskiego i Henryka Wernica do Jana Władysława Dawida* przybliżył on motywy zorganizowania konferencji właśnie w strukturach APS. Nawiązał do kontekstu historycznego, w jakim żył i tworzył J. W. Dawid. Podał szereg nazwisk i miejsc znaczących dla myśli pedagogicznej przełomu wieków. Wystąpienie wprowadziło uczestników w epokę pozytywizmu ze wskazaniem na charakterystyczne cechy pozytywizmu warszawskiego poprzez refleksję na temat jego przedstawicieli.

W kolejnym wystąpieniu prof. zw. dr hab. Władysława Szulakiewicz z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu zaprezentowała temat *Jan Władysław Dawid w polskiej historiografii edukacyjnej*. Pani profesor przypomniała publikacje przedwojenne i powojenne dotyczące Jana Władysława Dawida. Wzięła także pod uwagę autorów piszących o Dawidzie, m.in.: Szcycównę, Rowida, Moszczeńską, Lukreca, Denelównę, Nawroczyńskiego, Łempickiego, Suchodolskiego. Ważnym elementem referatu były cytaty i opinie o Dawidzie wypowiedziane przez jego bezpośrednich współpracowników bądź uczniów. Wszy-

scy podkreślali mądrość, prostotę oraz zaangażowanie w pracę tego wielkiego pedagoga. Jak wspomniała profesor Szulakiewicz, przypomnienie czasopism, podręczników i osób zajmujących się Dawidem ma służyć studentom pedagogiki, by poznali tę osobę lepiej i bardziej zaangażowali się w lekturę piśmiennictwa wybitnego pedagoga.

Julian Ochorowicz i edukacyjny ethos pozytywizmu warszawskiego to temat wystąpienia prof. dr hab. Heleny Ciężeli z Akademii Pedagogiki Specjalnej. Julian Ochorowicz jako główny teoretyk pozytywizmu warszawskiego, ale też badacz okultyzmu i spirytyzmu (za co był mocno krytykowany), to postać, która budzi kontrowersje nawet po śmierci. W referacie wybrzmiała krytyka działalności Ochorowicza w nawiązaniu do epoki pozytywizmu.

Ostatnim referatem w pierwszej części obrad było wystąpienie prof. dr hab. Hanny Markiewiczowej pt.: **Kwestia kobieca w końcu XIX wieku na łamach czasopism pozytywistycznych**. Pani profesor ukazała kwestie społeczne opisywane w prasie, która spełniała funkcję rejestracji faktów, ale też opiniotwórczą i inspirującą. W referacie poruszony został problem wykształcenia kobiet, którym nie odmawiano zdolności umysłowych pomimo zakorzenionych w kulturze stereotypów na temat roli kobiety w rodzinie i społeczeństwie.

Kolejną część wykładów rozpoczął prof. dr hab. Bronisław Treger (APS) referatem zatytułowanym **Wokół Spencerowskich „Essays on Education and Kindred Subject”. Przyczynek do analizy ewolucjonistycznej socjologii wychowania**. Ekspresyjne wystąpienie zawierało szereg odwołań do oryginalnych tekstów filozoficznych, pozwoliło też spojrzeć szerzej na pojęcie ewolucji z uwzględnieniem poprzedników i następców Spencera, takich jak: Stanisław Andrzejewski, Lukrecjusz, Bolesław Prus.

Następny referat pt.: **Czasopismo „Szkoła” wobec myśli pedagogicznej pozytywizmu warszawskiego** przedstawiła prof. dr hab. Agnieszka Wałęga z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przedstawiając galicyjskie ogólnopedagogiczne pismo „Szkoła”, wskazała jego twórców i główne problemy, które w nim poruszano, m.in. kwestie pedeutologiczne, organizacji wychowania, oświaty, metodyki. Głównymi odbiorcami pisma byli nauczyciele szkół ludowych. Profesor Wałęga przedstawiła sylwetki redaktorów naczelnych periodyku, wśród których znajdowali się wykształceni nauczyciele i działacze społeczni. W zamieszczonych artykułach można znaleźć tematy związane z pozytywizmem warszawskim, takie jak: podniesienie poziomu rolnictwa i przemysłu przy udziale szkoły, edukacja kobiet oraz edukacja w rodzinie. Nawiązując do postaci i dorobku J. W. Dawida, pismo poruszało zagadnienia idealizmu, relacji nauczyciela z uczniem, opisywało też metodę pogładową i oświatę pozaszkolną.

Ostatnie wystąpienie w obradach plenarnych zatytułowane było: **Jan Władysław Dawid i polska pedagogika kultury. Inspiracja czy uczestnictwo?** Prof. dr hab. Andrzej Ciężela (APS) przedstawił w nim główne założenia pedagogiki, której źródłem jest kultura. Wskazał prekursorów tej subdyscypliny pedagogicznej, do których należą m.in. Bogdan Suchodolski, Bogdan Nawroczyński,

Sergiusz Hessen. W referacie zaprezentowano nawiązania do dzieł J. W. Dawida, który był znany i ceniony za refleksję nad duszą nauczycielstwa, ale także krytykowany za publikacje, w których przewijały się wątki polityczne i ideologiczne.

W programie konferencji swoje miejsce znalazły też sekcje tematyczne z wystąpieniami młodej kadry naukowej. Sekcji pierwszej, poświęconej sylwetce Jana Władysława Dawida, przewodniczyła prof. dr hab. H. Markiewiczowa. Wygłoszone referaty ułożyły się w spójną całość, gdyż uwzględniały przekrój problematyki, jaką zajmował się „wychowawca nauczycieli”:

– dr hab. Jacek Kulbaka (APS) – *Jana Władysława Dawida „Nauka o rzeczach”*,

– mgr Łukasz Kalisz (Uniwersytet w Białymstoku) – *Zasoby duchowe nauczyciela według Jana Władysława Dawida*,

– dr Jarosław Michalski (APS) – *Myśl pedeutologiczna Jana Władysława Dawida w kontekście współczesności*,

– mgr Zbigniew Żółciński (APS) – *Wczesne wyobrażenia o pochodzeniu i możliwościach rozwoju inteligencji ukształtowane w połowie XIX i początkach XX wieku*,

– mgr Marta Perkowska (Uniwersytet w Białymstoku) – *Jan Władysław Dawid i jego koncepcja zdrowia dziecka*.

W sekcji drugiej, której przewodniczył prof. zw. dr hab. K. Poznański, referaty poświęcono problematyce pozytywizmu:

– dr Aneta Bołdyrew (Uniwersytet Łódzki) – *Problemy patologii społecznych w publicystyce Bolesława Prusa*,

– dr Iwona Czarnecka (APS) – *Jan Papłoński – sylwetka nauczyciela szkoły specjalnej*,

– dr Joanna Falkowska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) – *Pochwała pracy. Anastazji Dzieduszyckiej pozytywistyczna idea emancypacji kobiet*,

– dr Małgorzata Stawiak-Ososińska (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) – *Anna Tomaszewicz Dobrska i jej działalność oświatowa wobec kobiet*.

Zarówno obrady w sekcjach, jak też cała konferencja przebiegały w bardzo życzliwej atmosferze wymiany poglądów i refleksji na temat badań prowadzonych przez ważne ośrodki naukowe reprezentowane przez prelegentów. Staraniem Katedry Historii Wychowania APS powstanie także monografia naukowa, która wpisze się w zakres publikacji jubileuszowych na temat wybitnego pedagoga Jana Władysława Dawida.

ŁUKASZ KALISZ
Białystok

Prof. dr hab. Krystyna Wróbel-Lipowa i prof. dr hab. Hanna Markiewiczowa.

Prof. dr hab. Krystyna Wróbel-Lipowa i prof. zw. dr hab. Władysława Szulakiewicz.